

Hrady, zámky a tvrze české na CD-ROM

Úvodem

Když mi v září tohoto roku přišla obálka s listem nazvaným „Zvýhodněná obchodní nabídka“, zaujal mne v první řadě způsob objednání. Vedle klasického vyplnění rubrik ve spodní části letáčku či telefonického objednání umožňoval totiž zaslat objednávku prostřednictvím internetu po vyplnění formuláře s číslem a klíčem objednatele. Teprve poté jsem se začal zajímat o obsah CD-ROM. Nakonec jsem vytočil uvedené telefonní číslo a dohodl se s producentem na zapůjčení CD-ROM pro recenzi.

Základní charakteristika

CD-ROM obsahuje patnáctisvazkové dílo Augusta Sedláčka *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, které vycházely od 80. let minulého století do roku 1927. ViGo agency upustila od původní myšlenky převést text pomocí OCR, protože optický převod a oprava chyb byla časově náročnější než přepis. Stránky jsou však zalomeny tak, aby věrně kopírovaly předlohu. Formát stránek (i mapek) je pdf a v textech lze fulltextově hledat.

Požadavky technické

Jako minimální konfigurace je vyžadován počítač s Pentiem 100 MHz, se čtyřrychlostní CD-ROM mechanikou, 64 MB RAM a s monitorem 256 barev.

Požadavky programové

Producent uvádí, že CD-ROM můžete provozovat nejen na počítačích, na kterých máte nainstalovány Windows 9x či Windows 2000, ale i Mac, OS/2 či Linux. Pro prohlížení souborů ve formátu pdf je k dispozici na CD-ROM instalační soubor pro program Acrobat Reader, pro fulltextové hledání program TextSpy.

Instalace

Máte-li na počítači Windows 98, což byl můj případ, stačí vložit CD-ROM do mechaniky a počkat, až se na monitoru objeví výzva, abychom instalaci zahájili kliknutím na nápis „instalace“. Poté se nainstaluje na váš pevný disk Acrobat Reader verze 4.05 a po jeho spuštění se otevře úvodní stránka se hřbety patnácti svazků Sedláčkova díla. Kupodivu se mi nevytvořila spouštěcí ikona, takže jsem pak postupoval podle pokynů pro instalaci pod Windows 2000, kde je popsáno přidání spouštěcí ikony na plochu. Pokud by se vám to nezdařilo, je možné spouštět elektronickou verzi knihy přímo z CD-ROM kliknutím na soubor start.pdf.

Ovládání

Těm z vás, kteří běžně pracujete s Ottovou encyklopedií na CD-ROM, nebude činit potíže práce ani s tímto produktem, protože mají stejný prohlížeč Acrobat Reader. Hrady, zámky a tvrze sice verzi o stupeň vyšší (4.05), ale ta se projeví snad jen v možnosti otáčet dokument o 90 stupňů, což jsem po pravdě řečeno nevyužil. Místo pro

hledávače Tovek Tools však autoři elektronické verze Sedláčkova díla použili software TextSpy dejvické firmy Amos Software. Ten bohužel nenabízí tolik možností jako Tovek Tools, ale méně náročný uživatel bude asi spokojen. Pro použití TextSpy je nutné nejprve vybrat index, který má TextSpy používat. V případě Hradů je to soubor tsindex.tsx umístěný na CD-ROM. Pak již bude zaktivován panel „Vyhledat“ v dialogovém okně, jež se otevře po kliknutí na ikonu tvořenou dalekohledem a písmeny TS. Do textového pole se wpisují slova, která mají být nalezena (před nimi se přidá značka plus), případně i ta, která se naopak na stránkách Hradů nesmí objevit (před slovo se přidá značka minus). TextSpy navíc umožňuje pravostranné rozšíření pomocí hvězdičky za slovem, či použití zástupného znaku, jímž je otazník. Po kliknutí na panel „Vyhledat“ se otevře okno výsledků hledání, ve kterém jsou nalezené stránky Hradů seřazeny podle tzv. skóre. Méně častá slova mají vyšší váhu, a tak strany obsahující tato slova se dostávají do popředí. Graficky je to znázorněno tmavou kruhovou výsečí (čím relevantnější výsledek, tím větší část kruhu u názvu souboru je tmavě zbarvena). Zbývá již jen vybrat některou z nalezených stran a kliknout na panel „Zobrazit“. Otevře se zvolená stránka se zvýrazněnými slovy, jež odpovídají dotazu.

Přesnost a spolehlivost

Při práci s encyklopedickou verzí Sedláčkových Hradů je třeba počítat s pravopisem, který v té době platil. S hledáním slov „alegorickými“, „asistent“ či „sutina“ neuspějete, protože v té době se psalo „allegorickými“, „assistent“ a „ssutina“. Navíc se v Sedláčkově díle citují staročeské texty, takže některé slovní tvary jsou velmi neobvyklé. TextSpy nemá bohužel v sobě zabudovanou funkci „najít podobné“, která by pomohla například při hledání slova „teprve“, protože v Sedláčkově díle se objevuje navíc ve tvarech „teprv“, „teprva“ i „teprvé“. V tomto případě si našťestí můžeme pomoci použitím hvězdičky za slovem „teprv“. Při hledání výrazu „tenátka“ nás ale zřejmě nenapadne použít zástupný znak na místě dlouhého a, abychom našli i výraz „tenétka“. Určitým řešením by byla možnost výběru slov ze slovníku výrazů. Náročný uživatel bude navíc u TextSpy postrádat operátory near či accrue.

Úplnost dat

Nenaleznete-li na CD-ROM nějaký hrad, zámek či tvrz, padá to na vrub Augusta Sedláčka, nikoliv ViGo agency. Ta pečlivě přepsala všech 4685 stránek a všechny údaje o 415 hradech, 117 zámcích a 2423 tvrzích, které byly Sedláčkovi známy. Protože však řada údajů již zastarala, bylo vytvořeno propojení titulního názvu článku hradů s internetovou adresou <http://hrady.cz/>, kde by se do konce roku měly objevit aktuální informace.

Dokumentace

Spolu s CD-ROM má uživatel k dispozici poměrně obsáhlou uživatelskou příručku. Pokyny pro práci s CD-ROM jsou v ní uvedeny srozumitelně a výstižně (informací o výběru indexu pro fulltext by však kapitola nazva-

ná Fulltext neměla končit, nýbrž začínat!). Jedinou vadou na kráse této příručky je množství chybějících čárek pro oddělení vět v souvětí a ypsilon ve slově „badately”.

Cena

Doporučená cena je 3865 Kč, avšak knihovny a vzdělávací instituce mohly do konce října 2000 získat CD-ROM za částku nižší - 2986 Kč. Těm, kterým se elektronická verze zdá příliš drahá, připomínám, že cena jednoho svazku reprintu Sedláčkových hradů, které vydávalo nakladatelství Argo v letech 1993 až 1998, se pohybovala od 560 Kč do 790 Kč.

Celkové zhodnocení

Domnívám se, že by i menší knihovny měly usilovat o získání CD-ROM se Sedláčkovými Hrady do svého fondu. Neexistuje snad žádné větší město, v jehož blízkosti by se nevyskytovalo aspoň několik Sedláčkem popisovaných hradů, zámků či tvrzí. Elektronická verze plně nahradí verzi tištěnou, jednotlivé stránky lze zvětšovat na obrazovce, tisknout pro ty, kteří si údaje o některém hradu potřebují vzít s sebou na výlet. Kromě omezených možností softwaru TextSpy jsem musel oželet i chybějící hypertextové propojení názvů hradů na mapě s texty. Také nemožnost hledat slova v legendách k obrázkům pomocí TextSpy přiřazuji k těm nemnoha nedostatkům elektronické verze. Firmě ViGo agency bych pak přál, aby se i v následujících letech zaměřila na elektronické zpracování některých dalších významných děl 19. století.

Aleš Brožek